

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

září 2017

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

jsme rádi, že jste si i v podvolenkové době našli čas na pročetí našeho časopisu. Záříjové pokračování seriálu „Večer s dokumentem“ nakousává téma, kterým jsme se vyjma [červencového](#) koloběžkového příspěvku ještě příliš nezabývali - dopravní prostředky poháněné lidskou silou. Rád bych tento úvodník věnoval všem, kdo je pravidelně využívají. A to nejen jako víkendovou zábavu, ale hlavně jako přibližovadlo - do práce, do školy, na nákupy, zkrátka všude tam, kde by bylo tak snadné sáhnout po automobilu. V době, kdy hustota silničního provozu a bezohlednost většiny řidičů boří pomyslné hranice normálnosti, je jízda na kole po městě nebo po silnicích vyšších tříd projevem opravdového hrdinství. Nevšiml jsem si totiž, že by si cyklisté před svou každodenní cestou píchali sérum neviditelnosti. Přesto se mnozí automobilisté chovají, jako by se tak stalo. Kromě všech známých výhod využívá-

Z obsahu tohoto čísla:

O těch méně viditelných věcech.....	2
Jak jednotlivec zákon (z)měnil.....	3
Podpořte rozšíření divočiny.....	3
Sníme naši planetu? - 3. díl.....	4
Hurá na výlet s Enviroskopem - 4.....	5
Od MOPíků k Ledňáčkům.....	6
Slunéčka.....	6
Večer s dokumentem - 43. díl.....	7
Krajina a prchavý okamžik vody.....	7
Radek Štěpánek a jeho přírodní.....	11
„Právo životního prostředí“.....	12
Nedivím se románové Shirley.....	12
Málo zeleného čtení? Pořídte si.....	13
Unikátní „Atlas krajiny ČR“.....	14
Voda jako voda, nebo ne?.....	14
Co s nadúrodou podzimních plodů?	15

ni vlastní silou poháněných dopravních prostředků vzniká tak ještě jeden zcela nový - zvyšování pracovní produktivity první poloviny dne čerstvou dávkou ranního adrenalinu.

Usedáme do aut, protože na silnicích není bezpečno. Kamióny zcela vytlačily nákladní železniční dopra-

vu, protože bychom museli naše vzácné supermarketové zboží dvakrát překládat. A myslíme si, že problém vyřešíme budováním nových dálnic a obchvatů. Dočkali jsme se doby, kdy je něco tak normálního, jako jízda na kole, považováno buď za dobrodružnou a nebezpečnou rebelii, nebo za otravnou činnost chudých, která komplikuje život normálním (motorizovaným) lidem.

Snad se jednou dočkáme doby, kdy si v tomto ohledu budeme připadat alespoň jako v Dánsku... Váš Kompost. -jj-

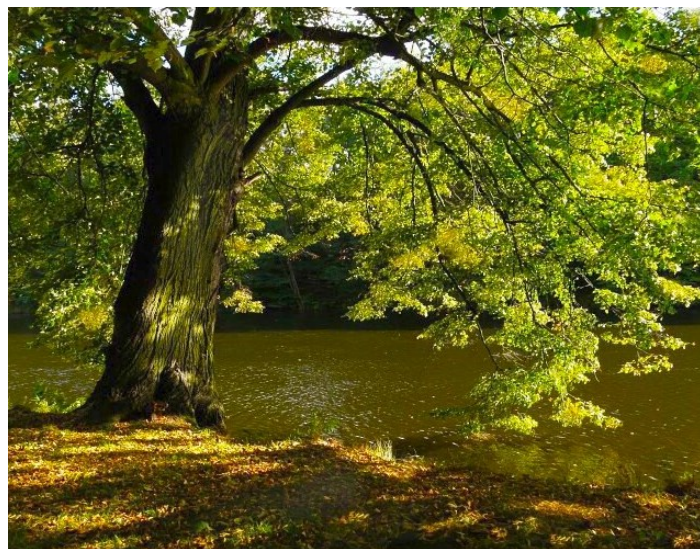

Foto Břetislav Kocek

Ohlédnutí

O těch méně viditelných věcech

O činnosti Základní organizace Českého svazu ochránců přírody ve Strakonících se můžete dozvědět hlavně prostřednictvím větších akcí a projektů, jako je např. každoroční transfer obojživelníků. V průběhu roku a zejména pak v létě se neaktivnější členové za doprovodu sympatizujících spolupracovníků vydávají (nejen) do terénu k těm méně viditelným zásahům a aktivitám. Co do důležitosti si s těmi většími nezdají, nepředchází je však žádná výrazná propagace, protože často reagují na aktuální situaci nebo problém a u některých vystačí dva, tři páry rukou. Naše ohlédnutí za nimi budiž poděkováním všem, kteří se do nich zapojili, a také inspirací pro ostatní, do čeho všeho je možné se v průběhu roku zapojit. Často je to skrytá, mravenčí práce, ale s velkými výsledky.

Po dokončení výše zmiňovaného transferu žab na třech lokalitách se naše pozornost přenesla mimo jiné do větrolamu za Loveckou baštou s rok starou výsadbou ovocných a alejových stromů, protože samotným vložím do země to nikdy nekončí. Všechny stromky byly zjara znovu ošetřeny nátěrem proti okusu, na dubnové akci pro veřejnost pak byly ovocnáče zapěstovány vhodným řezem a vyvázáním. V plné vegetaci pak bylo nutné stromky vyžínat a v době sucha samozřejmě obstarat jejich zálivku. Celkem se při těchto činnostech vystřídalo 9 lidí. Až na drobné ztráty v počtu třech stromků všechna zbývající výsadba (63 ks) dobře prosperuje a začíná odrůstat buřeni. Do budoucích let tak bude potřeba péče na tomto místě slábnout. Na lokalitu jsme se v průběhu května vypravili ještě za jiným účelem - ve třech účastnících jsme na vodoteči zbudovali drobnou tůňku, která usnadňuje zálivku a mohla by se navíc stát i útočištěm nejrůznějších živočichů včetně obojživelníků.

Poděkování patří i lidem, kterým není lhostejný osud synantropních druhů živočichů na území města. Díky informaci jedné z

obyvatelek sídliště 1. máje jsme mohli detektorem proměřit případnou přítomnost netopýrů v jednom z panelových domů před plánovanou rekonstrukcí. V souvislosti s touto akcí pak upozornit jednu z projektových kanceláří na úskalí stavebních úprav budov právě v souvislosti s výskytem zvířat. Tato zkušenost nás navedla na myšlenku uspořádat právě pro pracovníky stavebních firem a projektanty odborný seminář s touto tematikou, což je jeden z úkolů do budoucna.

Do konce června probíhalo v několika zásazích "krocení" invazivní netýkavky malokvěté na lokalitách Kalvárie a Kuřidlo. Náročná práce v terénu se zúčastnilo postupně celkem 9 lidí a krom konkurenčního zvýhodnění některých vzácných druhů rostlin přineslo i dobrodružné chvíle v krajině poblíž Strakonice.

Jedna z přírodovědných vycházek u Řepice, foto -ah-

Oplátkou za výpomoc při jarním transferu obojživelníků u Řepice jsme přislíbili sdružení Děti Řepice uspořádání přírodovědných procházek spojených s pozorováním zvířat při letních táborech na novém místě - u rybníku Okrouhlík. Ve čtyřech členech a jedné spolupracovnici jsme provedli přes stovku dětí z tří červencových turnusů po okolí tábora, identifikovali některé druhy a podělili se o nejrůznější zajímavosti nejen z říše zvířat. Příjemným překvapením byl živý zájem většiny dětí, což je určitě příslibem do budoucna a znamením, že to není s "elektronickou" generací ještě zdaleka tak špatné, jak by se mohlo na první pohled zdát. Největší pozornosti se již tradičně těšil netopýří detektor a také hnízdicí moták pochop, který se bezděky možná stal symbolem celého tábora.

Průběžně a podle potřeby pak probíhají přírodovědná pozorování a mapování, která mohou být v budoucnu využitelná k vzdělávacím účelům nebo při ochraně konkrétních lokalit. Dlouholetá pozorování např. v pískovně V Holí posloužila letos při pokusu o naplánování managementu zdejšího provozu na jarní schůzce s odpovědnými pracovníky. Podobným způsobem je monitorováno i mnoho dalších míst včetně strakonického letiště, které se vyznačuje výskytem vzácného sysla obecného.

Výčet činností samozřejmě není kompletní a mnoho dalších bude přinášet čas a nové události. Pokud by vám připadalo smysluplné trávit několik hodin do měsíce podobnými způsoby, určitě se nám ozvěte (posta@csop-strakonice.net). Rádi se s vámi v tomto snažení spojíme. -jj-

Překopávky

Jak jednotlivec zákon (z)měnil

Vy, kteří bedlivě sledujete aktivity neziskové organizace OBRAZ (viz [zde](#)), jste určitě zaznamenali masivní kampaň na podporu změny zákona na ochranu zvířat proti týrání (jedna z upoutávek např. [zde](#)). Ta nabádala občany, kterým nejsou lhostejné životy divokých zvířat chovaných v klecích za účelem získání jejich kůže, aby vyzvali senátory k podpoře zákazu kožešinových farem.

Jedním z 3394 občanů, kteří senátory oslovili, jsem byla i já. Bylo to jednoduché. Na stránkách organizace OBRAZ jsem klikla na odkaz, který mne přesměroval na blízkého senátora na jihu Čech. Byl jeden. Zdálo se mi to ale málo. Vyhledala jsem tudíž všechny z jižních Čech. Ale i to bylo málo. Na stránkách Senátu ČR jsem si opsala e-mailové adresy na všechny senátory a senátorky a každému jsem napsala osobní e-mail, bylo jich 81. Zabralo mi to necelé dvě hodiny. Někteří senátoři na můj e-mail reagovali, někteří nereagovali vůbec. Když mi začaly chodit pozitivní ohlasy, vzbuzovalo to ve mně naději, ke které jsem se upínala při 8. schůzi, 87. hlasování, 20. 7. 2017. Bylo příjemné číst, že i vybraným senátorům a senátorkám není příběh divokých šelem lhostejný.

Určitě stojí za zmínku reakce Mgr. Miroslava Neutíla, který se v e-mailu zavázal, že bude zákaz podporovat, nicméně ho zajímalo: „*Jestli stejnou iniciativu vyvíjejí i moji kolegové v jiných zemích, alespoň v těch, které s námi sousedí. Jinak co se stane? My kožešinové farmy v ČR zakážeme, ale v jiných zemích budou zvířata trpět ještě více. Proč? Protože uvolněné místo na našem trhu rychle zaujmou jiní, zahraniční chovatelé.*“ Odpovědi na takovou připomínku může být [tento rozhovor](#) s mluvčím organizace OBRAZ.

Foto archiv organizace OBRAZ

Příjemným překvapením a lahodnou hudbou pro mé uši byla odpověď paní senátorky Renaty Chmelové, která se osobně v této věci angažuje. Na svém blogu i podrobně rozvádí celou problematiku (viz [zde](#)), neváhala ani osobně dojet do Vítějvsi na jednu z fungujících farem a prohlédnout si podmínky, ve kterých jsou zvířata chována.

Když vše shrnu, z 81 e-mailů se mi vrátila 17x pozitivní odpověď, z čehož 3 senátoři nebyli při projednávání přítomni a jeden senátor hlasoval proti.

Tímto bych chtěla vyzvat všechny občany, kterým záleží jak na životním prostředí, tak na divokých zvířatech, aby nepodceňovali sílu jednotlivce. Protože to vždy má cenu. O tom ostatně dobře vypovídá i názor dalšího ze senátorů, Václava Lásky: [zde](#).

Celý legislativní proces novely zákona, který byl rozebrán v [minulém čísle](#) Kompostu, byl úspěšně zakončen podpisem prezidenta republiky dne 1. srpna. **Andrea Sedláčková**

Podpořte rozšíření divočiny podepsáním petice

Že je o divokou přírodu v Česku zájem, to potvrzují tisíce podpisů pod novou výzvou Hnutí DUHA ([zde](#)), ale i desítky lidí, kteří pro ni neváhají udělat kus práce. Kromě patnácti dobrovolníků, kteří napravují poškozená rašeliniště ([zde](#)), v srpnu mohli v jižních Čechách lidé narazit i na další čtveřici, která sbírala podpisy pod výzvu Divočina všemi deseti a představovala deset důvodů, proč je dobré ji chránit ([zde](#)). Spontánně se navíc připojují další desítky dobrovolníků z celé republiky, kteří sbírají podpisy i ve svém okolí.

Divočina totiž umožňuje svobodný život vzácným zvířatům a rostlinám, tvoří nenahraditelné přírodní dědictví, ochraňuje nás před suchem a povodněmi, podporuje cestovní ruch i regionální rozvoj, nabízí možnosti pro vzdělávání a výzkum a vzbuzuje odpovědnost za sebe, naše děti a vnoučata. A zachovává pestrou, reprezentativní mozaiku lesů typických pro naši krajinu.

Od začátku srpna se podařilo pod internetovou i papírovou podobu výzvy prozatím nasbírat přes pět tisíc podpisů, které neustále přibývají. Divočina boduje i v žebříčcích popularity - podle výsledků rozsáhlého sociologického výzkumu 71 % lidí v České republice chce, aby byla divoká příroda chráněna ([zde](#)).

Informační stánky i Týdny pro divočinu jsou součástí kampaně Hnutí DUHA, která usiluje o více svobodného prostoru pro naši divočinu a její lepší poznání. Představuje lidem naši divokou přírodu a její význam pro zachování přírodní rozmanitosti i zdraví. Prvním krokem je vyhlášení nového území o rozloze minimálně 10 km², které bude ponecháno nerušenému přírodnímu vývoji. Divočina, tedy území ponechané samovolnému vývoji, zaujímá v současnosti totiž jen 0,3 % celkové plochy naší země, zatímco zastavěná zabírá 11 % a stále roste. Hnutí DUHA navrhuje, aby se rozloha divočiny výhledově zdesetinásobila. K tomuto tématu vydalo v loňském roce [studii](#), která by měla sloužit jako podklad k vyhlášení nových území o rozloze nejméně tisíc hektarů, kde se bude příroda samovolně vyvíjet. Z 25 lokalit v devíti oblastech vybrali odborníci podle řady kritérií pět nejpříhodnějších: Makyta v Javorníkách, Litovelské luhy v Litovelském Pomoraví, Jezeří v Krušných horách, Salaš v Chřibech a okolí pramene Odry na Libavé. Právě tato místa mají velký potenciál pro úplné ponechání přírodním procesům.

Hnutí DUHA nabízí všem ohleduplným turistům také tipy na výlety do těch míst naší krajiny, která mají potenciál stát se novou českou divočinou. Zájemci je najdou na webu <http://ceskadivocina.cz> nebo v průvodci „Poznejte ostrovy české divočiny“. Průvodce si mohou objednat na adrese www.ostrovydivociny.cz a je nabízen zdarma. **Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)**

Foto -jj-

Papírovou petici Divočina všemi deseti můžete podepisovat i ve Strakonících - v Ekoporadně při Šmidingerově knihovně nebo na pobočce Za Parkem (Husova 380).

Sníme naši planetu? – 3. díl – Uhlíková stopa produkce potravin a globální změna klimatu

Když se řekne globální změna klimatu, většinou si představíme dýmající komíny uhelných elektráren nebo výfuky aut. Co když je však ještě něco, co se produkcí skleníkových plynů podílí na této změně měrou více než významnou? A co když to něco míváme několikrát denně na talíři? Jsme ochotni vystoupit z mlhy přehazování zodpovědnosti na vládnoucí garnitury a nezastavitelný vývoj?

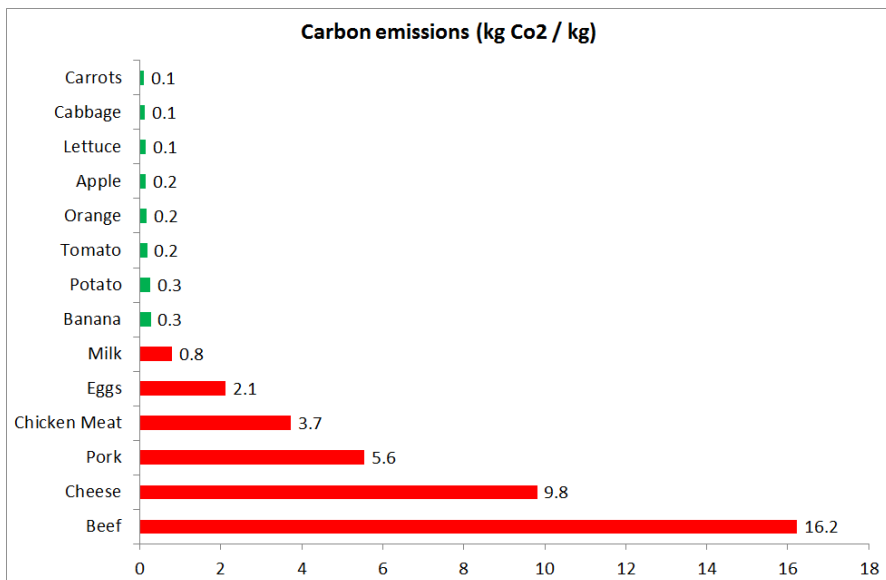
Tak nějak by mohl znít úvod k dalšímu pokračování seriálu, tentokrát mapujícího uhlíkovou stopu našich potravin. Stejně jako u ekologické stopy (rozebrané v [minulém čísle](#)), je i ta uhlíková následkem všech kroků potřebných od vypěstování potravin k jejich konci v podobě konzumace. Pomyslně můžeme emise potravinových skleníkových plynů do dvou skupin.

Přímé emise vznikají dopravou (při sklizni, distribuci, zpracování potravin, výrobě obalů atd.), cílenými i nahodilými požáry při získávání nové zemědělské půdy a v neposlední řadě také v trávicích traktech a z výkalů hospodářských zvířat. Zde vzniká zejména metan, který je zhruba 20x účinnějším skleníkovým plynem než oxid uhličitý.

Nepřímé emise jsou pak důsledkem změn ve využívání půd – zejména v přeměnách lesních pozemků na pastviny apod. – a jsou také zapříčiněny znečištěním vodních ekosystémů. Oba pochody znamenají nižší absorpci oxidu uhličitého biomasou a postupný nárůst jeho koncentrace v atmosféře.

Při sumarizaci všech dílčích procesů spojených s produkcí potravin se podobně jako u ekologické stopy dostáváme k podstatným rozdílům mezi jednotlivými komoditami nebo jejich druhy. Jak vyplývá z uvedeného sloupcového grafu, jsou téměř propastné rozdíly mezi většinou rostlinných a živočišných potravin. To opět souvisí s nesrovnatelně vyššími energetickými i surovinovými vstupy a obrovskými ztrátami v rámci živočišné výroby.

A jaký podíl mají naše potraviny v celkovém balíku člověkem vyprodukovaných skleníkových plynů? Střízlivější výpočty uvádějí číslo 17 % (např. [zde](#)). FAO ve své zprávě z roku 2006 (viz [zde](#)) uvádí podíl živočiš-

Uhlíková stopa základních potravin, zdroj: ourfoodprint.com

né výroby na celkové produkci skleníkových plynů ve výši 14,5 %. Některé výpočty, kalkulující i s nepřímými dopady produkce živočišných potravin, uvádějí dokonce neuvěřitelných 51 % (zde). I kdybychom zůstali při zemi, stále bude mít produkce potravin na svědomí více skleníkových plynů než např. celková doprava, které se přisuzuje 13 % podíl. Společně se spalováním fosilních paliv je tak zemědělství a navazující kroky ve zpracování potravin odvětvím nejvýznamněji přispívajícím ke globální změně klimatu.

Spotřebitelské doporučení je v tomto směru jednoznačné a podobné uvedenému v případě stopy ekologické: minimalizace určitých (zejména živočišných) potravin v našem jídelníčku (např. zde) a zkracování vzdáleností, z kterých jídlo doputovalo na náš stůl. Pokud bychom chtěli jít ještě více do důsledku, vysledovali bychom rozdíly v míře průmyslového zpracování potravin a pravděpodobně i v dodržování zásad úsporné domácí přípravy v kuchyni. To jsou ale z globálního hlediska spíše detaily, řádově vyšších úspor v produkci skleníkových plynů dosáhneme výběrem konkrétních druhů potravin. -jj-

Hurá na výlet s Enviroskopem - 4.

Rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop představuje i v tomto vydání Kompostu lokalitu na Strakonicku. Tentokrát vás

Typicky vyvinuté vřesoviště na vrcholu štěrkopískového kopečku v západní části lokality, foto Jiří Koptík

vzniklo unikátní území, kde se na několika metrech střídají suchá vřesoviště a vyprahlé krátkostébelné strávníky s mokřadními loukami a vodními tůňkami.

Dnes ovšem leží lokalita ladem a ohrožené druhy i celé biotopy postupně mizí. Pro její záchranu je ideální obnova pastvy, která by omezila šíření vzrůstných trav a dřevin a podpořila druhy tradičních pastvin a vřesovišť. Nicméně stále ještě na lokalitě roste početná skupina druhů typických pro suché krátkostébelné pastviny a vřesoviště. Vedle nápadného vřesu můžete najít třeba mateřídoušku vejčitou, pavinec horský, pupavu bezlodyžnou i obecnou, smilku obecnou a zejména pak kociánek dvoudomý - dříve všudypřítomnou rostlinu chudých luk, mezi a světlých lesů, která vlivem krajinných změn spojených s intenzifikací zemědělství prakticky vymizela a dnes je vedena v červeném seznamu jako silně ohrožený druh.

Lokalita je dostupná vlakem (vlaková zastávka Modlešovice obsluhovaná osobními vlaky na trase Strakonice - České Budějovice), pro cyklisty i pěší (po Otavské cyklostezce č. 1045, resp. po modré turistické značce) nebo autem, které můžete nechat na křižovatce asfaltových komunikací bezprostředně u lokality.

Další informace a fotografie k tomuto místu naleznete [zde](#).
Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Simona Šafarčíková,

Kociánek dvoudomý po provedeném managementovém zásahu, foto Jiří Koptík

Od MOPíků k Ledňáčkům aneb Kdo jsme a pro koho jsme

Už skoro celou dekádu funguje při ZO ČSOP a Šmidingerově knihovně ve Strakonických spolek pod názvem MOPíci aneb Mladí ochránci přírody (v rámci celostátní organizace MOP). Po celou tu dlouhou dobu byla ve vedoucí funkci spolku pevným článkem paní Mgr. Zdeňka Skalická, bývalá profesorka gymnázia, milovnice a znalkyně přírody. Díky ní oddíl MOP - Sova vznikl již na přelomu 70. a 80. let právě na půdě strakonického gymnázia. Poté pokračovali od jara 2008 jako spolek při ČSOP a ŠK v podobě, jak jej známe dosud. Paní Skalická s oddaností a zápalem vedoucí funkci plnila až do letošního roku, za což jí všichni MOPíci mnohokrát děkují a i nadále ji v našich řadách rádi přivítáme a oceníme její znalosti z přírody, které nám předávala a stále předává. Na jaře 2017 pomyslné žezlo převzala nová vedoucí - Mgr. Monika Tůmová. S jejím příchodem stále panuje snaha o základní myšlenky spolku MOP.

Kladný vztah k přírodě. Úcta k lidovým tradicím. Připomenutí již takřka zapomenutých dětských her. Improvizace. To vše je i nadále mottem MOPíků. Výraznější proměnou je zbrusu nový název, a to Ledňáčci. Tento jasně modře zbarvený ptáček se stal i logem spolku.

I přes změnu názvu zůstávají Ledňáčci víceméně nezměněni. Nejsou klasickým kroužkem a ani se o to nesnaží. Jsou zde pro každého jedince rozličného věku. Velkou část pochopitelně tvoří děti, a to hlavně žáci 1. stupně a předškoláči. Ledňáčci jsou určeni i rodičům těchto dětí, prarodičům, mladším i starším sourozencům, ale i dalším lidem, kteří rádi pobývají v přírodě, vymění si společně mezi sebou zážitky, popovídají si a zároveň se něco při schůzkách dozvědí.

Ledňáčci se vždy scházejí v páteční dny v 16 hodin před vývěskou ŠK na hradě. Toto místo je záměrně zvoleno s tím, že je tak říkajíc na půli cesty pro každého. Samozřejmostí je pak častý venkovní program, a to prakticky za každého počasí. Je-li ale opravdu nevlídno, mohou Ledňáčci využít prostor klubovny ZO ČSOP nedaleko místa srazu. Klubovna disponuje poměrně obsáhlým přírodovědně laděným knižním fondem, ale i mikroskopem a binokulární lupou. Vzhledem tomu, že spolek funguje i díky podpoře Šmidingerovy knihovny, může tak využívat ke svým schůzkám i prostory pobočky knihovny poblíž parku v Husově ulici.

Na každý měsíc je pro dané pátky připraven rámcový program. Každý může chodit v ty pátky, které mu vyhovují. Účast není povinná a je na každém, kdy do spolku zavítá. Jak ale bylo už zmíněno, své místo tu má improvizace. Předběžně je vždy v plánu konkrétní akce jako např. poznávání vzácné květeny v určité lokalitě, vyrábění Moreny z rozličných přírodních materiálů nebo čištění studánky na Podskalí. Mnohé ale určuje momentální nálada, situace, počasí. I podle těchto okolností je program uzpůsobený. Všichni přítomní si tu najdou "to své". Děti si vyhrají, dospělí se přidají či naopak v poklidu a v povzdálí pozorují dění kolem. Tak si všichni vzájemně popřejme, aby ti naši Ledňáčci úspěšně vzlétli! **Monika Tůmová**

Kresba Monika Tůmová

Sluněčka

Sluněčko sedmítečné (*Coccinella septempunctata*) zná asi úplně každý, třeba i jako pomocníka v boji proti mšicím na své zahrádce. V roce 2015 vyšel v nakladatelství Academia Zoologický klíč Brouci čeledi sluněčkovitých (*Coccinellidae*) střední Evropy od pana Oldřicha Nedvěda. Tato kniha představuje čtenářům 101 druhů sluněček. V [Kompostu č. 8/2013](#) zmínil pan Ing. Vilém Hrdlička sluněčko vojtěškové s předlouhým latinským názvem *Subcoccinella vigintiquatuor punctata*. Pokud si přeložíme druhové jméno, mělo by mít toto sluněčko 24 teček. Sluněčko vojtěškové by mělo být ještě hojně. Nejčastěji však

Sluněčko horské, foto Eva Legátová

nyní asi lze potkat sluněčko východní (*Harmonia axyridis*) s mnoha barevnými formami. Zato sluněčko dvoutečné (*Adalia bipunctata*) pomalu ubývá. Od své německé kamarádky jsem dostala novinový článek, kde se píše, že sluněčko dvoutečné podléhá virům zavlečeným sluněčkem východním. Od té doby, co mám zoologický klíč sluněček, jsem se setkala nejčastěji s těmito druhy: s. velké (*Anatis ocellata*), s. pestré (*Hippodamia variegata*), s. čtrnáctitečné (*Propylea quatuordecimpunctata*), s. dvaadvacetitečné (*Psyllobora vigintiduopunctata*) a s. horské (*Ceratomegilla notata*). Právě sluněčko horské poslední roky v naší oblasti přibývá. Naopak např. sluněčko osmnáctiskvrnné (*Myrrha octodecimguttata*) jsem našla zatím jen jednou v lese u Chanovic, kniha ho uvádí jako středně hojně. Kromě dospělých brouků si zájemci mohou podle této publikace s pěknými fotografiemi zkusit určit i larvy a kukly sluněček. Myslím si, že tato čeleď brouků si pozornost milovníků přírody určitě zaslouží. **Eva Legátová**

Večer s dokumentem – 43. díl – Auto*mat

Pravděpodobně neexistuje žádná jiná oblast ochrany životního prostředí, která by byla tak těžko průchodná, jako je odpor proti čím dál více houstnoucí automobilové dopravě (nejen) ve velkých městech. Bizarnost našeho neochvějného práva otravovat a ohrožovat naše blízké i vzdálenější okolí roste rok od roku do obludnějších a obludnějších rozměrů. Naši svobodu zasednout za volant kdykoli a i ve chvílích, kdy to vůbec není třeba, jsme povýšili na jedno ze základních občanských privilegií. Před modlami nových dálnic, parkovišť a obchvatů se dnes ještě sklání většina z nás. A zdá se, že čím dál větší část naší existence se tomu musí automaticky přizpůsobovat. A chraň bůh, kdyby se někdo proti tomuto stavu pokusil ozvat. Bude dehonestován a označen za uzurpátora jedné z našich nejzákladnějších potřeb, ve stylu odtrhávání nemluvněte od mateřského prsu. Pokud bude někdy vytesána socha "ekoteroristy", bude určitě s přilbou... a na jízdním kole.

Takovým dojmem na mě prozatím působily dosavadní snahy nejrůznějších skupin a organizací promlouvat do tohoto na první pohled neřešitelného problému. Jednou z prvních, kterou bylo o něco víc slyšet, byl projekt Auto*mat, vzniknuvší po přelomu tisíciletí v Praze. Stejnomený časosběrný dokument mapuje jeho křečovitě počátky po dobu přibližně šesti let. Základní souvislosti a negativa individuální automobilové dopravy jsou zachyceny poměrně zdařile. S odstupem deseti let však zejména forma některých protestů vyznívá poněkud tragikomicky. Zásadní průlom tématu do veřejného mínění se však tomuto uskupení upřít nedá. Ostatně iniciativa se spoustou zajímavých projektů a kampaní funguje dodnes a úspěšně (více viz [zde](#)). Od víceméně provokativních misí zachycených v dokumentu se přeorientovala ke koncepčnějším způsobům řešení úprav veřejného pražského prostoru a odpoutala se i od role "obtížného hmyzu" z dob primátorování Pavla Béma.

Foto -jj-

Kromě poněkud ironických scén v podobě návštěvy tuningového srazu nebo ředitele Škodovky obsahuje film i zajímavé urbanistické a sociologické postřehy. Je z něj také cítit investigativní potenciál dnes už úspěšného režiséra Víta Klusáka, který se pro tento materiál chopil kamery a jednou dokonce zpoza ní vstupuje do děje, aby se nechal zpacifikovat policistou na jedné z pouličních akcí.

Přes všechny tyto úsměvné momenty film především zachycuje nelehké snažení odhodlané skupiny lidí upozornit na závažný problém a pokusit se jej změnit k lepšímu. Zhlédnout ho můžete [zde](#). -jj-

Krajina a prchavý okamžik vody a země

V prchavém okamžiku objevila se v krajině duhová svíce. Krajina s deštěm zmlkla od lomozu zahradních nesmyslů a na krátkou chvíli zavládlo ticho pršení, protnuté hrou světla a vody, zbarvené dotykem přehřáté půdy. Osamělý strom jen viditelně spojil nebe a zemi, aby nechal opomíjené živly opět poznat.

Droužetice a duha, foto -vh-

Za chvíli zůstala jen kontrastní zemědělská krajina zlátnoucí dozrálým obilím a podbarvená těžkými mraky, které se ubíraly nad nedaleký starosvětský kostel sv. Jiljí, skvící se v prostoru jako zapomenutý pevnobod.

Možná lidský, možná i jiný? Stejně vybízející k zamyšlení jako prožilý nebeský úkaz.

Tak nějak je možno charakterizovat náhodný snímek od nedalekých Droužetic a později Řepice jednoho letního podvečera. -vh-

Co je to?

Má sedm schodů, a přece se vejde do kapičky vody.

lidová hádanka

Pozvánky - září 2017

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 1., 15. a 29. 9., 13 - 17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Po letní pauze pokračují farmářské trhy na Velkém náměstí. Můžete se těšit na 7 podzimních termínů v pravidelných čtrnáctidenních intervalech - až do 24. listopadu. Přijďte si vybrat z bohaté nabídky farmářských a regionálních potravin, řemeslných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu. Na místě bude umožněn prodej drobných pěstitelských přebytků bez účastnického poplatku. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců na: farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně ve spolupráci s rodinným centrem Beruška vás zve na:

4. strakonický Veget Fest

Sobota 9. 9., 14 - 20 hod., Podskalí - Ostrov

Festival zdravé výživy, ochrany zvířat a veganství.

Hlavní program:

14:00 – Zahájení festivalu

14:15 – Představení organizace OBRAZ - Obránci zvířat

(přednáška) - *Zákaz kožešinových farem, další kampaně.*

15:00 – Třetí sloka (hudební vystoupení) - *experimentální folk Písek*

15:45 – **Problematika množiren** (přednáška) - Miroslava Josefíková, iniciativa Ne množírám

Na co dávat pozor při pořizování štěněte? Jak můžeme bojovat proti množírám?

16:45 – **Capoeira Tribo Unida Písek** (ukázka)

17:00 – **Zdravá (bezmasá) výživa dětí** (přednáška) - Vladimír Futák

Jak správně sestavit dětský jídelníček? Jak motivovat děti k volbě zdravějších pokrmů? Jak na alternativní výživové směry u nejmenších?

18:15 – **Rychlá vegan jídla pro každý den** (ukázka přípravy) - Karolína Braunová, Jezinky z bezinky

Jak uvařit rychle, levně a chutně ze zdravých surovin? Jak připravit rostlinné pokrmy tak, aby byly atraktivní pro děti i dospělé?

19:15 – **Mrazák** (hudební vystoupení) - *alternativní rock Strakonice*

20:00 - **Tekknical Hard Cirkus** (fireshow)

Po celou dobu konání festivalu:

Informační a prodejní stánky, benefiční bazar oblečení a doplňků, ochutnávky a občerstvení, workshopy a soutěže pro děti.

Vstupné dobrovolné

[Facebooková událost](#), [místo konání](#). -jj-

Foto Kateřina Wagnerová

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Háčkované kabelky a síťovky

Pondělí 4. 9. - Tvořivý podvečer s Andělou Kinclovou. Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky Za Parkem. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (příze, háček, nůžky).

Zastavení v čase

Středa 6. 9. - Krátké setkání, ztišení, verše – Karel Toman, poetická próza – Václav Prokůpek. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Přírodovědný výlet

Neděle 10. 9. - Sraz v 7:30 na nádraží na stanovišti C 21. V 7:40 jede linka na **Kvidlu**, kde nás bude v 9:30 čekat **Ing. Josef Pecka, profesionální průvodce** (poplatek 100,- Kč, až na místě). Půjdeme **k pramenům Vltavy a do lesa s přirozenou obnovou** (cca 12 km). Zpět jede táborský autobus v 15:30.

Přírodovědná procházka

Úterý 12. 9. - Sraz v 16:15 na zastávce MHD Ellerova-Hvězda. V 16:34 jede písecký autobus **do Rovné**, kde nás bude čekat náš průvodce **PaedDr. Václav Žitný**. Podíváme se do okolí, např. do bukového lesa (Chlum) a do lipové aleje. **Kromě vyprávění o krajině se počítá také s ukázkami lesních prací.** Zpět lze jet v 18:23 z rozcestí nebo jít pěšky.

Promítání z cest do přírody

Středa 13. 9. - Velká Fatra, Krkonoše aj. Od 17:00 v přednáškovém sále gymnázia. Chcete-li přispět svými tipy na zajímavá místa, vyzkoušené ubytování apod., hlaste se na hrdlickova@knih-st.cz nebo 380 422 720.

Hraní na kantely

Neděle 17. 9. - Hraní na kantely (vytvořené při akcích ŠK), případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Strakonické příběhy XLV.

Úterý 19. 9. - Karel Skalický: Špejlovic karafiáty a dědek Piškvorec. Strakonický Ostrov v 19. století. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz vždy v 16:00 před hradem u vývěsky ŠK, kromě 1. 9. a 29. 9., kdy schůzku vynecháme.**
8. 9. si ukážeme vzácnou **květenu** na Kalvárii a **zahrajeme si na Podskalí špačka**, **15. 9.** se podíváme **na zahrádku** u Blaťáku nebo budeme **mikroskopovat** v klubovně, **22. 9.** si uděláme **vlastní pouť**. Více na pobočce Za Parkem.

Výstavy na pobočce Za Parkem

Výstavka kvetoucích rostlin na určování (nejen podle knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. Pokračují i dlouhodobé akce - **Burza námětů na cestování, Nejmilejší knihy aj.** Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod. **-ah-**

Šmidingerova knihovna zve:

The Tap Tap načerno – turné černého humoru

30. 8. – 29. 9. – Výstava vtipů podporující vzdělávací kurzy pro lidi s hendikepem. Vstupní hala ŠK.

Kurzy počítačové gramotnosti

Úterý 5. 9. - PC I – Základy práce s počítačem – programy, soubory, složky, průzkumník, práce s okny, připojení flash disků a paměťových karet. Přednostně pro čtenáře ŠK. ŠK, studovna, 9:00–10:30.

Úterý 19. 9. - PC II – Základy psaní textu - klávesnice, klávesové zkratky, MS Word. Přednostně pro čtenáře ŠK. ŠK, studovna, 9:00–10:30.

50 let se strakonickým dudáckým festivalem

7. 9. - Beseda s Mgr. Irenou Novotnou a MUDr. Karlem Krasnickým. Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00 hod.

ADRAden pro děti

10.9. – Sportovní disciplína, loutková pohádka. Od 14 hod., Rennerovy sady.

Vícehlasy

Pondělí 11. 9. - Hosté dalšího z mimořádných setkání s inspirujícími osobnostmi: rozhlasová a televizní moderátorka paní **Marie Retková** a dramaturg a scénárista **Jiří Chalupa** budou hovořit nejen o svém působení v televizi. **ŠK, společenský sál, 17:00.** Vstupné 80,-Kč.

V rámci festivalu Strakonice nejen sobě:

Pátek 15. 9. – Ondřej Fibich: „Underdisco“ – strakonický spisovatel přehrává záznamy skupin, které zhudebnily jeho texty za posledních 45 let. ŠK, společenský sál, 17:00.

Sobota 16. 9. – Ádh mór – keltská skupina žáků ZUŠ Strakonice – Palackého náměstí.

Pátek 15. 9. - Neděle 17. 9. - Rezymé: resumé i résumé [rezy-] neboli souhrn. Autorská výstava Jakuba Hájka, Františka Hanouska a Vojtěcha Hlaváčka. Vernisáž čtvrtek 14.9. v 18:00 Pobočka Za Parkem.

Beseda s Mgr. Pavlem Hubeným

Čtvrtek 21. 9. – Představení a přiblížení NP a CHKO Šumava, její aktuální dění. Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Autorské čtení s debatou

Pondělí 25.9. – První večer z celkem deseti autorských čtení. Každý měsíc jeden autor, jedno čtení. Společný projekt Asociace spisovatelů a Sdružení knihoven ČR. ŠK, společenský sál, 17:00.

Pozvánky odjinud:

Festival ptactva 2017

Neděle 1. 10., sraz v 8:45 na vlakové zastávce Tchořovice u Blatné. Vycházku k rybníku Starému a Radovu s pozorováním ptactva uspořádají ornitologové ze ZO ČSOP Blatná. Součástí akce bude ukázka kroužkování ptactva. Kontakt: csopblatna@seznam.cz.

Drobné smetí

Podzimní semináře pro nové dobrovolníky vlčích a rysích hlídek

Podrobné informace o úvodních seminářích pro dobrovolné hlídkaře v nejrůznějších koutech republiky včetně Šumavy a Pošumaví se dočtete [zde](#). Budou probíhat od září do prosince.

„Na sucho se musí od lesa“

To je název výzvy ministru Jurečkovi, která by měla vést k šetrnějšímu hospodaření v našich lesích pod certifikací FSC. Více informací získáte a připojit k výzvě se můžete [zde](#).

Evropský soud rozhodl o ukončení těžby v Bělověžském pralesi, tam se kácí dál

Žaloba k Soudnímu dvoru Evropské unie, o které jsme psali v [minulém čísle](#), měla s okamžitou platností ukončit kácení Bělověžského pralesa ([zde](#)). Polsko však v bezohledné devastaci pokračuje i přes tento zákaz dál ([zde](#)). Na protest proti tomuto počínání se konala demonstrace i v Praze ([zde](#)).

Tesco chce do roku 2025 přestat prodávat vejce z klecových chovů

Jeden z největších evropských řetězců přichází s odvážným tvrzením. Do konce roku 2025 by měly z pultů těchto obchodů v Česku, na Slovensku, v Polsku, Maďarsku a Velké Británii zmizet vejce z klecových chovů. Tento krok je výsledkem dlouhodobých vyjednávání řetězce se skupinami na ochranu hospodářských zvířat. Více se dočtete [zde](#). -jj-

Radek Štěpánek a jeho přírodní melancholie

Voněl srpen a do ulic horkým vzduchem padal obilný prach. Zelená kobylka se z fúry za traktorem snášela na silnici, o níž jí mrštil proud vzduchu hnaný dalším autem. V té nečekané chvíli vichřice jsem zahlédl její pád, marně se vzpínající vějíř křídel. Bylo slyšet jen plesnutí a potom ticho. Vytrhl jsem ruce z dlaní rodičů a sklonil se nad rozbitý krunýř. A dál už jsem plakal na celé město a na celý svět, spatřený poprvé v takové úplnosti.

S poezií jihočeského básníka Radka Štěpánka jsem měl tu čest setkat se naživo při nedávné akci Básníci na hrad. Dojem byl i díky zanícenému přednesu hluboký a zároveň těžko popsitelný. Radek se při své tvorbě pohybuje v mnoha různých vodách (literárních i skutečných). V dosud vydaných sbírkách se můžeme setkat jak s krátkými střípky lehce se otírajícími o formu haiku (Přeletět moře nad Bezdreví - 2012, Rám pro pavoučí síť - 2016), tak i s básněmi nespoutaně plynoucími stylem volného verše a inspirované nejen jihočeskou přírodou (Soudný potok - 2010), ale třeba i Středozeemím (Kraj/ky Pagu - 2013).

Do rukou se mi dostala i novější dosud knižně nevydaná tvorba, která je již téměř celá ve znamení básni v próze. A zdá se, že tato forma pomáhá splnit pravý účel poezie – tedy odhalit svět kolem i život sám až k pravé podstatě. Bez příkras, výstižným popisem drobných detailů a symbolů spojovaných v celek melancholické reality. Místy tíživé až bezmocné, místy zpěvné a plné naděje. Příroda je pořád tématem číslo jedna a stále častěji se sem vkrádá počínání člověka v ní. Někdy zachycené pouze náznakem, jindy zcela osudově... a z této přihrádky vybírám i níže uvedené ukázky.

Foto -jj-

Za jasných úplňků zní nad vsí

vytí vlků. Tři hektary pohoří jsou jejich územím, rozervané skály, holiny po kůrovci i houštiny smrků, obehnané čtyřmetrovým plotem pod vysokým napětím, kde demonstrují svou divokost, a každý jejich spánek, lov i lásku zaznamená vševídnoucí oko kamery. Jejich návrat není nic než důkaz lidské pečlivosti: vše v novém světě má své místo, které mu vyčleníme,

pokud nám za to stojí. Po tisíciletích bojů je vlk poražen a jen tady je před námi v bezpečí, poprvé v dějinách plot nechrání lidský život, ale vlčí přežívání.

Minula doba vymezování

Území lvů a draků zmizela v bezbřehé poušti lidí. Z kopců jsou krtince, z pralesů lesy, z řek potoky. Vždy jsme šli k této chvíli

a snažili se dospět, v rukách už nedržíme globus, ale celou zeměkouli. Síla myšlenky zatím pokořila každou hranici, ale jak silná má být myšlenka, aby uchránila dobitý prostor?

Radek Štěpánek

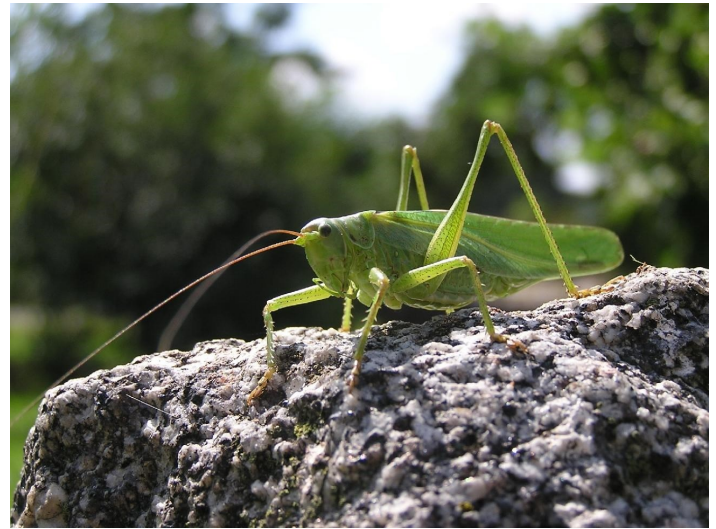

Foto -vh-

Při četbě veršů Radka Štěpánka budete mít možná chvílemi pocit, že něco podobného už znáte. Třeba je to jenom pod kůži vrytý jihočeský archetyp, kterému se v těchto básních podařilo vdechnout formu. **-jj-**

Taková naděje

Sníh zahladil všechny stopy – a teď když taje, mizí i stopy v něm. Svět je jako po vymření. Nevidíme pod kůru stromů, kudy už od kořenů stoupá míza k větvím. Rostliny pro nás žijí jen květem a úrodou. I teď čekáme na holubici s olivovou ratolestí. Ale přiletí vrabec, který si v zobáčku nese klubko pásky z rozbité videokazety. I život bez naděje se upíná k zítřku.

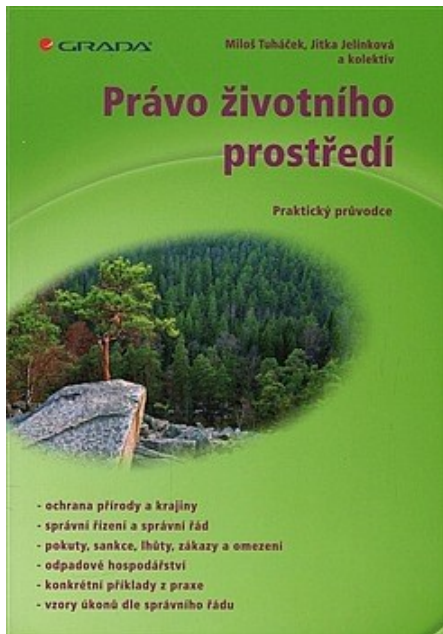
"Právo životního prostředí"

Upoutávka na tento knižní titul by se asi dala napsat pouze obtížně květnatým způsobem, neboť jeho samotné téma takové není. Je však jasné, že po knize budeme sahat z čistě pragmatických důvodů. Její určitá unikátnost spočívá především v tom, že shrnuje veškeré právní předpisy, které se týkají ochrany životního prostředí, a snaží se je vyložit srozumitelným způsobem i pro čtenáře mimo právnickou obec. Pro všeobecný přehled je materiál více než dostačující, pro řešení konkrétních problémů je pochopitelně nutné zabrousit do podrobnějších monografií nebo samotných právních předpisů. I když se kniha snaží vynívat "praktickým" dojmem, většina textu rozebírá teoretickou polohu - tzn. jak by to podle dikce jednotlivých předpisů mělo být nebo komu připadají jaké kompetence - samotný pohyb v praxi v rámci právních postupů nebo případných konfliktů je nastíněn pouze okrajově. Výjimkou v tomto ohledu jsou vzory úkonů dle správního řádu, kterými je publikace doplněna a které tvoří dobře využitelnou pomůcku.

Po všeobecném úvodu, kde jsou rozebrány základní principy a nástroje práva ŽP, následující kapitoly popisují správní řízení, právo na informace o ŽP, účast veřejnosti nebo vynucování práva ŽP. Nejobsáhlejší část je věnována rozboru jednotlivých "šuplíků" práva ŽP - ochrana přírody a krajiny, myslivost, rybářství, zemědělský půdní fond, ochrana lesa, vod, ovzduší, problematika odpadů atd.

Není vinou ani záměrem autorů, že některé části textu vynírají trochu beznadějně. To už je dáno samotnou podobou a interpretací právních předpisů v českém prostředí. I když je naše "ekologická" legislativa v evropském kontextu na poměrně dobré úrovni, její naplňování v praxi stále ještě výrazně pokulhává. Řada předpisů je definována vágně a bezzubě s řadou výjimek typu "pokud nepřevažuje veřejný zájem", naopak část by při stoprocentním dodržování znamenala velký posun směrem k lepšímu. Člověku pak při čtení textů souvisejících s českou legislativou bohužel příliš často vytahe na mysl nechvalně proslulý citát Karla Marxe: "právo je vůle vládnoucí třídy povýšená na zákon". To už je však zcela jiná kapitola.

Uvedená kniha, vydaná v roce 2015, určitě představuje kompletní a aktuální materiál v dané oblasti a užitečnou pomůcku pro všechny pracovníky i dobrovolníky v ochraně ŽP. Je možné ji rovněž využít jako rozcestník k podrobnějšímu studiu konkrétních podtémat. Titul je k dispozici ve fondu Ekoporadny na pobočce ŠK Za Parkem. **-jj-**

Nedívím se románové Shirley...

Katherine Pancol, autorka románu „**Veverky z Central Parku bývají v pondělí smutné**“, navazuje touto knihou na „Žluté oči krokodýlů“ a „Pomalý valčík želviček“ a dočkala se velkého čtenářského úspěchu. V knihovně se to pozná zvláště snadno – podle množství žádanek a podle komentářů při vracení u pultu. V tomto případě se jedná o rodinnou ságu a nic moc podrobného o obsahu nevím, ale jednu epizodu z třetího dílu jsem si přečetla. Kamarádka mě totiž upozornila na příběh mladé, aktivní Shirley, již bylo proti mysli průmyslové zpracování potravin a velkochovy:

„... Na jakou galériu jsem se to nalodila? říkala si Shirley... Připravovala představení Gore pro školy, putovala od jedněch jatek ke druhým, vláčela těžké kanystry se želatinou, mísy s vnitřnostmi, zvířecí kostry a připravovala scénář k hororu, který chtěla představit žákům, aby jim znechutila průmyslově upravované potraviny, jež tak zbožňovali. Za příklad si vzala nuge-ty...“

Začalo to tak, že třicet dětí hledělo na Shirley s lhostejnými výrazy. Pokračovalo to ukázkou surovin, od různých zbytků z jatek přes želatinu, lepidlo, cukr, atd., až po barviva. Vzniklo lepkavé růžové těsto nalité do formiček, obsahující ani ne procento toho, zaž je pak výrobek vydáván. Třídou se šířil zápach, z mixéru se ozýval strašidelný zvuk drčené kůže a kostí... Žáci odbíhali na záchod zvracet, a čím byli vyděšenější, tím byla Shirley spokojenější. Vítězoslavně ukončila akci slovy: „... A teď je na vás, jestli budete dál konzumovat jedy. Moderní potraviny už nevznikají přírodní, ale průmyslovou cestou. Jsou vyráběny přesně tak, jak jsem vám právě ukázala. Nic jsem si nevymyslela. Všechny složky jsou napsány titěrnými písmeny a číslicemi na obalu. Takže máte na výběr... Chovejte se jako ovce a skončíte jako kotlety...“ Ale nakonec ji přepadly pochybnosti a pocit, že neměla být tak surová:

„... Nakonec se ze mě stane jeden z těch osvícenců, kteří stojí na stupíncích v Hyde Parku, věští s prstem vztyčeným k nebi konec světa a trest Boží a nadávají kolemjdoucím. Jsem čím dál surovější, radikálnější, zahořklejší... A osamělejší. Sama s kuřaty pověšenými na háčích, kterým vypíchávají oči, aby ztratila vědomí noci a dne, a uřezávají křídla a nohy. Nakonec skončím jako ona. Slepá, s uříznutými nohama a přistřiženými křídly. A budu snášet další a další vajíčka a vymýšlet další a další přednášky, které už nikdo nebude poslouchat...“

Vůbec se nedívím, že se Shirley cítila mizerně. Určitě bych nechtěla dělat osvětu tímhle způsobem. Ale zrovna tak bych nechtěla být jako moji někdejší učitelé, kteří se

o úskalích intenzivní produkce masa, mléka nebo vajec nikdy nezmínili. Místo toho nám podávali informace (o kterých se tehdy asi vůbec nepochybovalo), že živočišné bílkoviny nutně potřebujeme k životu a nemohli bychom bez nich být. Byla jsem z toho tehdy bezradná – bylo mi líto zvířat, a přitom jsem neznala žádnou jinou cestu. Jen brát jejich osud jako nutné zlo, nevyhnutelné kvůli přežití lidí. Když jsem se později dověděla o tom, že by nám stačily živiny z pestrých, vyvážených rostlinných zdrojů, byla to pro mě výborná zpráva. Pořád ještě se tak nějak podivuju tomu, že se nešíří rychlostí blesku a že není na všech stranách s úlevou přijímána. Vždyť přece radost ze zdravých a spokojených zvířat by, podle logiky srozumitelné mně a spoustě mých přátel a známých, měla být mnohem silnější než radost z něčeho, co nám kdysi chutnalo a co ale bylo příliš draze vykoupeno cizím neštěstím. Proč o tom, jak hospodářská zvířata žijí a umírají, nechce nikdo slyšet? Sama jsem žádné z děsivých dokumentů typu proslulých „[Pozemšťanů](#)“ neviděla, ale ani nemusím, protože to dá rozum i bez nich, že život ve velkochovu nemůže být příznivý ani pro dospělé jedince, natož pro zvědavá, hravá mláďata.

I kdyby byla veterinární opatření několikanásobně navýšena a opravdu úzkostlivě dodržována úplně všude, tak jako tak by to nestačilo. Zvířata mají, stejně jako lidé, kromě fyzických potřeb i ty ještě mnohem důležitější a obtížnější v zajištění – citové. Všichni známe příklad z běžných mateřských škol, do kterých začnou děti někdy kolem věku tří let chodit, i se jim tam třeba hodně líbí, ale přesto od té doby většina z nich trpí nápadně často opakovanými a obtížně léčitelnými nákazami. Ty jsou způsobené příliš velkým počtem dětí ve třídách a také tím, že odloučení od rodiny je zákonitě provázeno stresem. Jak potom mají něco mnohem drsnějšího zvládat třeba malá telátka, toužící stejně jako jakýkoliv cítící tvor po něze, zábavě, pohybu a dalších základních životních radostech? Překvapuje mě, když tohle někdo zlehčuje. Dokonce i v mém milovaném rozhlasovém pořadu Meteor, kde bych to nikdy nečekala, zazněla letos 10. 6. v řeči na toto téma [jen velmi opatrná slova](#): „... Dneska je ten trend, že vlastně se říká, že ten chov zvířat, tak jak se dneska uplatňuje, ty velkochovy, tak že nejsou k těm zvířatům zcela přívětivé a že tedy některá zvířata tam mohou trpět, to je jedna námitka, druhá námitka, ta je možná ještě reálnější, je ta, že to narušuje nebo poškozuje životní prostředí...“ Vysloveně mě to šokovalo – copak se dá, byť mimo kontext, říci, že ve velkochovech trpí jen některá zvířata, a to ještě jen asi? Naštěstí se nesmlčelo aspoň to, jak se kvůli tomu devastuje zeměkoule a že to takhle už nejde dál. Ohledně stavu velkochovů i drancované krajiny existuje nepřehledné množství dokladů. A to, že se jim nevěnuje dostatečná pozornost, je jeden z důvodů, proč chápu románovou Shirley. Nechtěla mlčet, snažila se být aktivní, jen nevěděla, kudy do toho.

Dobroty bez utrpení, foto archiv cateringu Zemědar

Myslím, že nadějnou cestou je pokojná inspirace: vymyslet něco lákavého, pozvat ty, kdo jsou ochotni se o to zajímat a udělat si dobrou zkušenost... no a potom už se to (doufejme) ústním podáním roznese. Těším se, až půjdu 9. 9. na Veget Fest (viz pozvánka na str. 8), protože ten je zaměřen přesně proti tomu, co se snažila kritizovat i Shirley. A způsob, jak se to děje, je vysloveně přívětivý. Procházíte mezi stánky s výbornými veganskými jídly, posloucháte hudbu nebo přednášky, děti (i dospělí) si mohou něco hezkého vytvořit, na burze si levně koupíte odložené oblečení a podpoříte tak organizace na ochranu zvířat, potkáváte známé a prohodíte pár přátelských slov... Je to určitě lepší než vyčítat někomu, co nakupuje a co tím nepříznivého podporuje, protože tím by člověk jedině vyprovokoval nepřátelství a argumenty na obranu. Je pravda, že Shirley byla více varovná, předala podrobnější informace, ale i tak sama cítila, že to není zrovna to nejlepší. Veget Fest by se jí asi líbil. A možná, že někdo, kdo byl předobrazem literární hrdinky, už také sám k něčemu podobnému dospěl, kdo ví? **-ah-**

Málo zeleného čtení? Pořídte si Evergreen

V rámci následujícího článku bych vám rád představil periodikum, které by mohlo být v komerčním prostředí označeno za

konkurenci – a upoutávka na něj by proto patrně nikdy nevznikla. Dobrovolné úsilí o společné cíle však nabízí možnost táhnout za jeden provaz. Prioritou totiž je, aby se podstatné informace dostaly nejkratší cestou a v kvalitní podobě k samotnému čtenáři. Tyto atributy více než dobře splňuje magazín Hnutí DUHA – Evergreen vycházející třikrát ročně.

I když je primárně určen pro spřízněné duše uvedené organizace (zejména finanční dárce), díky archivu elektronické podoby čísel (viz [zde](#)) jej můžete pravidelně sledovat i bez splnění výše uvedené podmínky.

Čtvrtletník je namíchaný z několika hlavních ingrediencí. Hlavní náplní jsou zprávy

z aktuálních kampaní, které reflektují vývoj situace v oblastech odpovídajících programové náplni organizace. Odrážejí tak i její dosažené úspěchy nebo naopak prohry. Dočtete se mnoho zajímavého o energetické kampani, kampani na rozšíření české divočiny a samozřejmě o problematice NP Šumava. V každém čísle je věnován prostor tipům v oblasti šetrné spotřeby a „závažné“ články jsou střídány oddychovějším čtením v podobě inspirativních rozhovorů s lidmi uvnitř Hnutí DUHA a také s externími spolupracovníky zejména z řad známých osobností nejen uměleckého života. V nejnovějším čísle můžete např. nahlédnout do soukromí jednoho z našich nejvýznamnějších ekologických aktivistů – Jaromíra Bláhy – a strávit s ním jeden „běžný“ pracovní den. Nebo se z rozhovoru s hercem Zdeňkem Neuzilem dozvědět, jak se dostal k bližší spolupráci s Duhou. Co vás na Evergreenu upoutá na první pohled, je precizní grafika, díky které je čtení magazínu rovněž příjemným estetickým zážitkem. -jj-

Unikátní "Atlas krajiny ČR" ve fondu naší knihovny

Po celý červenec 2017 si mohli návštěvníci Šmidingerovy knihovny prohlížet ve vstupní hale na hradě výstavu ukázek speciálních map z "Atlasu krajiny ČR" týkajících se například klimatických oblastí, procesů změn v krajině, vývoje a změn zaměstnanosti, rozšíření různých druhů živočichů apod. Cílem této akce bylo hlavně upozornit na možnost prostudovat si celý atlas. Nalézá se ve fondu Ekoporadny ŠK v Husově ulici. Byl získán v roce 2009 v rámci bezplatné distribuce do nejrůznějších institucí pro nekomerční výchovné, vzdělávací a popularizační účely. Jde o první komplexní atlasové dílo v samostatné éře ČR, vzniklé jako výsledek veřejné zakázky Ministerstva životního prostředí. Řešitelem projektu byl Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i. (VÚKOZ) ve spolupráci s výzkumnými institucemi a vysokými školami.

Obsahuje 906 mapových prvků a 767 grafů, obrázků, tabulek aj. Je rozčleněn do osmi základních kapitol: Krajina - předmět studia, Geografická poloha, Historická krajina, Přírodní krajina, Současná krajina, Krajina jako dědictví, Krajina jako prostor pro společnost, Krajina v umění. Každá z nich je barevně odlišena a číslované volné strany se velmi snadno dají po prohlédnutí zařadit zpátky na správné místo. Zároveň existuje i **elektronická podoba atlasu** - viz [zde](#). -ah-

Foto -ah-

Listovka

Voda jako voda, nebo ne?

Veřejnost, sdělovací prostředky a jiné společnost provázející útvary horují, jak je to nyní s nedostatkem vody. Vznikají programy, dotace a jiné „vodní“ vychytávky, jak tu strategickou tekutinu udržet v krajině. Asi ze všeho nejvíce mě zaujal příspěvek jednoho posluchače v rozhlasu, který mimo jiné podotkl, že zadržení dešťové vody je jaksi pro zahrádkáře již letitou zá-

Otava - Na Křemelce ve Strakonících, foto -vh-

ležitostí. Mohu to z vlastní zkušenosti potvrdit, neboť takto se chovali i moji dnes již zemřelí předkové. Obyčejnému člověku na to povětšinou stačí nějaký ten starý sud nebo zapomenutá nádrž. Tím nechci celé úsilí bagatelizovat, neboť dešťovou vodou se nenechá jen zalévat zahrádka, ale také ji použít v domácnosti jako užitkovou vodu na splachování, mytí a jinou činnost, kde nevyžadujeme přísnou čistotu. Ale vlastně o tomto směru vodního tématu tentokrát příliš psát nechci.

Se smutkem pohlížím do naší krajiny, kde rybníky Strakonícím blízké, které jsem znal ještě před pár lety jako plné života, dnes neposkytují prostor pro běžnou flóru a faunu, neboť jsou obsazeny zeleným „roztokem“ vody a sinice. Podobné je to i v jiných rybnících a přehradách. Proč tomu tak je, to je vlastně také široké, ale svým způsobem jednoduché téma... Už jsme o tom psali mockrát, stejně jako o ubývání spodní vody, o zásadním významu vzrostlých

stromů v tzv. malém vodním cyklu, atd. atd. Tentokrát bych se chtěl rozepsat na téma ryze letní, a tím je koupání.

Moc rád se vydávám v horkých i chladnějších dnech zaplavat si do naší Otavy, případně se svlažit do Volyňky. Voda má nebyvalou průzračnost. Je v ní možno vidět život a po opuštění vody mě nepálí oči od dezinfekce, nikdo mi neskáče na záda nebo mě nemlátí polyethylenovou kosátkou či tučňákem do hlavy. Vážím si té vody a s obavami pozoruji její ubývající vodní proud, který v nedávných dnech klesl pod 4 m³ za sekundu a dostal se tak pod dlouhodobý minimální průtok. Což je velmi málo oproti dennímu odběru pitné vody v domácnostech udávanému na 85,4 litru na osobu (údaj Českého statistického úřadu pro rok 2015). A když se k tomu přidá spotřeba vody průmyslových podniků, provozoven aj., je s podivem, že nám v korytě řeky stále ještě něco teče. Např. ani po několika srpnových deštivých dnech se zmiňovaný průtok nepřehoupl přes 10 m³ za sekundu. To, co pršelo po celý den, stihlo za následující den také odtéci.

I tak je to málo tekoucí vody v Otavě stále čisté. V době přicházejících "programů na záchranu vody" v krajině je potřeba pilně dbát na to, aby to tak vydrželo. Pro nás při koupání by samozřejmě mělo platit, že co si k vodě přineseme, myslím tím PET lahve, plechovky atd., bychom měli odnést. Rovněž vstup do vody skrze cigaretové nedopalky není to pravé. O to raději vidím, když se v korytu řeky objeví malé hrázičky, rybníčky a jiné dětské stavbičky, které jsou snad příznakem toho, že ještě jsou děti a možná i dospělí, jež si k vodě chodí hrát a odpočívat. Chvála jim, neboť voda skrze ně také ožívá.

Už po několikátý rok jsme se potěšili já i manželka také v Podkrkonoší nedaleko obce Poniklá v lůně řeky Jizery s čistou vodou, písčitým dnem a hejnem rybek ozobávajících naše nohy. Mezi nimi jsem mimo hrouzků obecných zahlédl i vzácné střevle potoční. U padlého kmene jsem pozoroval hojnost larev chrostíků a pod ním se prchavě objevil stín vranky obecné. Zaznamenali jsme také proletujícího ledňáčka říčního. Jedinými umělými předměty v námi navštívené lokalitě byly kameninové střepy nějakého starého nádobí či kachlů, ke kterým by se mohl spíše vyjádřit historik. A ještě jedna opuštěná rybářská třpytka, která nepřivábila vodního dravce, ale mě.

Zpět k naší řece Otavě. Myslím, že se opět při všech těch vodozáchranných programech dostává do popředí význam pomalu zanikajících říčních chobotů, tůní, mokřadů, pískoven a drobných loužiček vody v krajině. Jen je potřeba zabodnout pomyslné kružítko či prst do mapy, popřemýšlet a začít. Jinak nám ta nyní náhle objevená a stále strategická voda skrze narovnané a regulované toky odeče někam, kde se z ní nebudeme moci napít ani vykoupat - a zřejmě nejen to. -vh-

Jizera pod zříceninou Nistějka, foto -vh-

Zdraví a strava

Co s nadúrodou podzimních plodů?

Znají to asi všichni zahrádkáři, kteří se věnují pěstování cuket, dýní, patizónů a ostatních pozdně letních a podzimních plodů. Urodí se jich mnoho najednou, a pokud obsahují větší množství vody, nedají se ani uchovávat příliš dlouho. Pak je drahá každá rada, co z nich vytvořit zdravého, rychlého a chutného. Pár tipů jsme pro vás posbírali a předáváme k vyzkoušení.

Řepovo bramborový krém s rajčaty, římským kmínem a slunečnicí

Ingredience: střední cibule, 2–3 lžíce rostlinného oleje, 3 střední řepy, 2 střední nové brambory, plechovka loupaných rajčat, lžička a půl římského kmínu, sůl, 0,5–0,7 l vařící vody (nebo zeleninového vývaru), slunečnice na ozdobení (může být i nasucho opražená)

Postup přípravy: Cibuli oloupejte a nakrájejte na měsíčky. Osmahněte dozlatova, nezapomeňte osolit. Mezitím si oškrábejte řepu a nakrájejte na nudličky. Brambory omyjte a i se slupkou nakrájejte na čtvrtky. Řepu a brambory přidejte k osmažené cibulce a lehce orestujte. Okořeňte římským kmínem. Zalijte vroucí vodou (zeleninovým vývarem) a vařte, dokud není řepa měkká. Na závěr vlijte rajčata (klidně i s vodou z plechovky) a chvíli povařte. Stáhněte ze sporáku a tyčovým mixérem rozmixujte na kašovitý krém. Dozdobte slunečnicovými semínky (můžou být i pro výraznější chuť opečená nasucho na pánvi).

Foto Andrea Sedláčková

Krémové dýňové rizoto se seitanem

Ingredience: 2-3 lžíce rostlinného oleje, 250 g kulatozrné rýže natural, 3/4 střední dýně hokaido, voda nebo zeleninový vývar dle potřeby, sůl, 4–6 snítek tymiánu, lahůdkové droždí, seitan speciál

Postup přípravy: Cibuli oloupejte a nakrájejte na jemné měsíčky. Osmahněte na cibulce. Jakmile je cibule lehce nazlátlá, přisypte rýži (neproplachujte, dávám suchou rovnou z pytlíku) a nechte chvíli osmahnout. Podlijte horkou vodou (nebo vývarem). Mezitím si nastrouhejte nahrubo dýni (anebo naškrábejte škrabkou plátky). Asi tak 1/3 ponechte stranou. Přidejte do rýžové směsi a osolte. Duste, dokud není rýže skoro hotová. Bude to chvíli trvat, buďte trpěliví a pozvolna podlévejte a

míchejte. Když je rýže skoro hotová, vsypte zbývající 1/3 dýně a ještě poduste. Ke konci vsypte čerstvý tymián a dochuťte dle potřeby solí a lahůdkovým droždím. Seitan rozeberte, nakrájejte na drobnější kousky a osmažte. Rizoto rozdělte na talíře a dozdobte seitanem a čerstvým tymiánem. **Andrea Sedláčková (www.vegandream.cz)**

Cuketová polévka

Ingredience: cuketa, mrkev, brambor, cibule (všeho přibližně stejně), kari, pepř, sůl, rostlinný olej, rostlinná smetana

Postup přípravy: Cibuli nakrájíme, osmahneme na tuku, přidáme kari a pokrájenou středně velkou cuketu, mrkev a brambor. Osolíme, uvaříme, rozmixujeme, dochutíme pepřem, zjemníme trochou rostlinné smetany. Na závěr přidáme případně ještě čerstvou petrželku a krutony. **čtenářka D. B.**

Žluté cuketačky

Ingredience: žlutá cuketa, brambory, česnek, majoránka/oregáno, hladká celozrná pšeničná mouka, sůl, černá sůl, drcený pepř, kurkuma, rostlinný olej

Postup přípravy: Žlutou cuketu se slupkou zbavenou jader a brambory (zhruba v poměru 3:1) nastrouháme nahrubo. Přidáme utřený česnek, ostatní koření, osolíme (zčásti můžeme použít černou sůl), přibarvíme kurkumou. Ihned po osolení zahustíme moukou. Smažíme stejně jako klasické bramboráky. **-jj-**

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekopradna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Vilém Hrdlička (-vh-), Simona Šafarčíková, Eva Legátová, Andrea Sedláčková, Monika Tůmová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2017

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE

